

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о признавању сорти пољопривредног биља садржан је у члану 97. тачка 9. Устава Републике Србије, којим је утврђено да Република Србија уређује и обезбеђује систем заштите и унапређивања животне средине и заштиту и унапређивање биљног и животињског света.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Закон о признавању сорти пољопривредног биља предлаже се због важности регулисања области признавања домаћих новостворених и одобравања увођења у производњу страних сорти пољопривредног биља. Овим законом обезбеђује се да се, након уписа у Регистар сорти пољопривредног биља (у даљем тексту: Регистар сорти), у производњи и промету на територији Републике Србије могу наћи само сорте пољопривредног биља чије су производне и употребне вредности испитане. Уколико се током испитивања утврди да сорта није показала добру производну и употребну вредност или да није различита, униформна и стабилна, сорта се не може признати и уписати у Регистар сорти. Тиме се постиже да до произвођача, односно корисника сорти могу доћи само сорте за које је испитивањем утврђено да имају добру употребну и производну вредност.

У периоду до 2005. године, област признавања сорти је била регулисана Законом о признавању сорти пољопривредног и шумског биља („Службени лист СРЈ”, бр. 12/98 и 37/02).

У фебруару месецу 2005. године донет је Закон о садном материјалу воћака, винове лозе и хмеља („Службени гласник РС”, број 18/05), којим је, између осталог, регулисано и испитивање сорти воћака, винове лозе и хмеља, а у мају месецу исте године донет је Закон о семену („Службени гласник РС”, број 45/05), којим је, између осталог, регулисано и испитивање ратарског и повртарског биља. На тај начин од 2005. године признавање сорти се обавља на основу одредаба ова два закона. Обзиром да ови закони регулишу различите области, то су се појавили проблеми приликом њихове примене, јер ти закони у делу који се односи на поступак признавања сорти и уписа у Регистар сорти нису у потпуности међусобно усаглашени. Такође, у предметном делу наведени закони нису у потпуности усаглашени ни са правним тековинама Европске уније. ①

Доношењем овог закона превазишли би се напред наведени проблеми и област признавања сорти пољопривредног биља би била дефинисана једним законом који је усаглашен са директивама Европске уније којима се регулише област признавања сората, као и са конвенцијом UPOV из 1991. године.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Овим законом уређују се услови и поступак за признавање сорти пољопривредног биља, упис сорти пољопривредног биља у Регистар сорти пољопривредног биља, као и одржавање сорти пољопривредног биља (члан 1.)

Чланом 2. регулисана су правила за признавање сорти генететички модификованог биља, као и врсте биља на које се одредбе овог закона не односе.

Објашњење значења појединих израза употребљених у закону дато је у члану 3, којим је дефинисано шта се сматра VCU тестом, DUS тестом, шта је одомаћена сорта, ко је одржавалац сорте, шта је референтна колекција, шта је садни материјал, дефиниција семена пољопривредног биља, дефиниција сорте пољопривредног биља, шта је сорта стандард, шта је стандардни узорак.

Чланом 4. дефинисано је да се у поступку признавање сорте утврђује њен квалитет и битне производне особине, као и различитост, униформност и стабилност сорте, на основу којих се та сорта може признати, а семе и садни материјал те сорте стављати у промет као сортни на територији Републике Србије.

Чланом 5. се утврђују услови за признавање сорте, тачније, сорта се признаје уколико је различита, униформна и стабилна (DUS тест), ако има бољу производну и употребну вредност (VCU тест) и ако је име сорте у складу са прописаним захтевима.

Чланом 6. регулисано је када се сорта сматра различитом, униформном и стабилном.

Чланом 7. дефинисано је шта се сматра производним и употребним особинама сорте, а то су принос, квалитет производа, као и друге особине које су од утицаја на повећање обима производње или побољшање квалитета.

Чланом 8. предвиђено је да сорта која испуњава услове за признавање означава се именом сорте, у складу са критеријумима за одређивање имена сорте које прописује министар.

У члану 9. прописано је да се поступак за признавање сорте покреће на основу захтева за признавање сорте. За сваку сорту захтев се подноси посебно и подаци који се односе на стварање сорте сматрају се службеном тајном.

Чланом 10. регулисано је да Министарстви по пријему захтева за признавање сорте проверава да ли је тај захтев потпун и да ли је уз њега приложена сва потребна документација, као и поступање ради отклањања уочених недостатака.

Чланом 11. предвиђено је да, уколико је захтев за признавање сорте уредан и ако је приложена потпуна документација, подносилац захтева ће бити обавештен да је потребно да достави потребну количину семена, односно садног

материјала сорте ради испитивања. Уколико подносилац захтева не поступи у складу са овим обавештењем захтев за признавање се закључком одбацује.

Чланом 12. је прописано да ће се сорта испитује на огледном пољу и у лабораторији и да се тим испитивањем утврђује различитост, униформност и стабилност (DUS тест), као и употребна и производна вредност сорте (VCU тест). За сорте повртарског биља, изузев кромпира не утврђује се производна и употребна вредност (VCU тест). Такође, за сорту која је пријављена за испитивање на једно или више додатних својстава у односу на основну сорту која је уписана у Регистар сорти, испитују се на огледном пољу само та додатна својства сорте, уз утврђивање да ли је та сорта задржала исте особине утврђене DUS тестом као основна сорта уписана у Регистар сорти и ова сорта се уписује у Регистар сорти са ознаком присуства додатног својства.

Чланом 13. регулише се дужина испитивања сорте на огледном пољу, која за ратарско и повртарско биље траје 2 године, а за сорте воћака и винове лозе дужину трајања испитивања прописује министар.

Чланом 14. утврђена је обавеза да се испитивање сорте на огледном пољу и лабораторији врши под шифрованим ознакама које представљају службену тајну. Шифре се отварају и затварају сваке године и о добијеним резултатима се обавештава подносилац захтева.

У члану 15. прописано је да испитивање производне и употребне вредности сорте врши се истовремено са једном или више сорти стандарда. Овим чланом утврђује се која сорта може бити сорта стандард, а то је сорта која је уписана у Регистар сорти и која је заступљена у производњи на територији Републике Србије. За време испитивања сорта може бити упоређивана само са истим стандардом. Предвиђена је могућност да ако се за поједине врсте пољопривредног биља, тип унутар врсте пољопривредног биља или за одређену намену не може одредити сорта стандард, сорта се испитује без сорте стандарда.

У члану 16. је дефинисано да испитивање сорте на огледном пољу и у лабораторији може да врши правно или физичко лице, односно предузетник које располаже са одговарајућом опремом и има одговарајућу стручну спрему, односно лица са одговарајућом стручном спремом за вршење тих испитивања, са којим Министарство закључује уговор. У овом члану је предвиђена могућност да Министарство призна резултате DUS тестова који су урађени у земљи чланици УРОВ.

У члану 17. је предвиђено да Министарство врши обраду годишњих и коначних резултата испитивања са огледног поља и лабораторије и да ће се та обрада вршити у складу са опште признатим математичко-статистичким методама.

Чл. 18. и 19. предвиђено је да министар образује стручне комисије које разматрају коначне резултате испитивања, ради оцене производне и употребне вредности сорте. Министар на основу предлога стручне комисије доноси решење о признавању сорте или одбијању захтева за признавање сорте.

У члану 20. регулисано је вођење Регистра сорти пољопривредног биља, као и подаци које тај регистар садржи.

Чл. 21, 22. и 23. предвиђен је начин на који се сорте уписују у Регистар сорти, и то: сорте за које је донето решење о признавању сорте, стране сорте воћака и винове лозе, као и одомаћене сорте.

У члану 24. предвиђено је брисање сорти за које је донето решење о признавању сорте, односно стране сорте воћака и винове лозе из Регистра сорти. СORTE ратарског и повртарског биља бришу се након 10 година из Регистра, винова лоза након 25 година, а за сорте воћака, упис је трајан. Предвиђено је да сорта може да се брише из Регистра сорти и ако то затражи подносилац захтева или ако одржавалац сорте не одржава сорту на адекватан начин или ако не достави узорак семена и садног материјала на захтев Министарства.

Чланом 25. регулисано је брисање одомаћених сорти из Регистра сорти. Одомаћена сорта брише се из Регистра сорти ако одржавалац сорте не одржава сорту на одговарајући начин, ако не достави Министарству тражени узорак, ако се у року од три године од дана ступања на снагу овог закона не утврди одржавалац сорте за одомаћене сорте ратарског и повртарског биља, а за одомаћене сорте воћака и винове лозе року од пет година од дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 26. предвиђена је могућност да након брисања сорте из Регистра сорти, семе и садни материјал те сорте се може производити најдуже две године, односно стављати у промет најдуже три године од дана брисања сорте из Регистра, изузев у случајевим када је сорта брисана из Регистра сорти из разлога предвиђених одредбама члана 24. став 1. тач. 4) и 5) и члана 25. став 1. тач. 1) и 2) овог закона.

Чланом 27. је предвиђена могућност да сорта која је брисана из Регистра сорти може бити поново уписана у Регистар сорти ако се захтев за поновни упис сорте поднесе најкасније у року од годину дана од дана брисања сорте из Регистра сорти и ако је за ту сорту после брисања из Регистра сорти урађен нови DUS тест.

У складу са чланом 28. Министарство води списак уписаних, односно брисаних сорти из Регистра сорти и објављује га на интернет страници Министарства.

У складу са чланом 29. за све сорте уписане у Регистар сорти доставља се узорак семена или садног материјала који се чува као стандардни узорак и користи се за контролу истоветности сорте.

Чланом 30. прописана је могућност да министар може решењем одобрити увоз одређене количине семена, односно садног материјала сорти које нису уписане у Регистар сорти ради: оплемењивања; научно истраживачког рада; вођења поступка признавања сорте; заштите сорте пољопривредног биља; предиспитивања сорте и деминстриранионих огледа. Овим чланом прописано је за коју површину може највише да се увезе семена, односно садног материјала те сорте.

У члану 31. прописано је да Министарство може за одређене врсте пољопривредног биља које су важне за производњу у Републици Србији обавити додатна испитивања производних вредности сорти које су уписане у Регистар сорти ради давања препорука за њихово гајење. Резултате испитивања Министарство објављује на својој интернет страници. Министар прописује врсте пољопривредног биља за која се могу вршити додатна испитивања сорте, као и методе испитивања тог биља.

У чл. 32, 33. и 34. прописано је одржавање сорте, тачније ко је одржавалац сорте, обавезе одржаваоца сорте, контрола одржавања сорте од стране Министарства, могућност да Министарство може поверити контролу одржавања сорте правном лицу које испуњава услове у погледу техничке опремљености и кадровске оспособљености. Такође, дефинисано је када одржавалац сорте губи право на одржавање сорте.

Чл. 35. и 36. предвиђена су средства за спровођење овог закона. То се односи на трошкове управног поступка које сноси подносилац захтева за признавање и упис сорте у Регистар сорти и та средства се уплаћују на одговарајући рачун за уплату јавних прихода буџета Републике Србије и висина тих трошкова утврђује се у складу са прописима о накнади трошкова у управном поступку. Осим тога, за трошкове поступка признавања сорте и додатног испитивања сорте плаћа се накнада. Висину накнаде утврђије Влада и средства остварена од тих накнада су приход буџета Републике Србије и користи се за обављање послова у области признавања сорти.

Чланом 37. се уређује се надзор над применом одредаба овог закона и прописа донетих на основу овог закона. Такође, прописана је школска спрема и услови које морају испуњавати фитосанитарни инспектори.

Чл. 38. и 39. предвиђена су права и дужности фитосанитарног инспектора, као и које мере налаже фитосанитарни инспектор у вршењу послова по основу овог закона.

Чланом 40. предвиђена је могућност изјаве жалбе против решења фитосанитарног инспектора.

Чланом 41. су предвиђене обавезе лица над којима се врши инспекцијски надзор.

Чл. 42, 43, 44. и 45. предвиђене су казне и висине казни за привредни преступ, прекршај правног лица, прекршај предузетника и прекршај физичког лица.

Чланом 46. предвиђено је да захтеви за признавање сорти који су поднети по основу Закона о семену („Службени гласник РС”, број 45/05) и Закона о садном материјалу воћака, винове лозе и хмеља („Службени гласник РС”, број 18/05), а по којима поступак није окончан, окончаће се у складу са тим законима.

Чланом 47. прописује се да Регистар сорти пољопривредног биља који је установљен Законом о семену и Регистар сорти воћака, винове лозе, хмеља и подлога који је установљен Законом о садном материјалу воћака, винове лозе и хмеља, са свим уписаним подацима, наставља да се води као Регистар сорти пољопривредног биља.

Прописи за извршење овог Закона донеће се у року од две године од дана ступања на снагу овог закона (члан 48).

До доношења прописа на основу овлашћења из овог Закона примењиваће се прописи донети на основу Закона о семену („Службени гласник РС”, број 45/05) и Закона о садном материјалу воћака, винове лозе и хмеља („Службени гласник РС”, број 18/05), ако нису у супротности са овим законом (члан 49).

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе Закона о семену („Службени гласник РС”, број 45/05) које се односе на признавање сорти пољопривредног биља и упис у Регистар сорти пољопривредног биља и одредбе

Закона о садном материјалу воћака, винове лозе и хмеља („Службени гласник РС”, број 18/05) које се односе на признавање новостворених домаћих сорти и упис у Регистар сорти воћака, винове лозе, хмеља и подлога (Члан 50).

IV. ПРОЦЕНА ИЗНОСА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије.

Трошкове испитивања сорти ради њиховог признавања сnose подносиоци захтева за признавање сорти пољопривредног биља, а њихова висина се одређује одлуком Владе. Средства која се обезбеђују на тај начин довољна су за спровођење овог закона.

Законом је прописан рад стручних комисија, у оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. Стручне комисије разматрају резултате испитивања сорти са огледног поља и лабораторије и након разматрања резултата испитивања дају предлог министру да донесе решење о признавању сорте или о одбијању захтева за признавање. Трошкови рада стручних комисија представљају минимални финансијски издатак у смислу издвајања за накнаду члановима за учешће на седницама стручних комисија. Висина накнаде одређује се решењем о именовану чланова стручних комисија које доноси министар надлежан за послове пољопривреде.

→ 8442